

ΣΕΝΑΡΙΟ

ΤΑ ΤΖΙΤΖΙΚΙΑ Α' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΜΑΪΟΣ

2019

ΣΕΝΑΡΙΟ 1

1. ΤΙΤΛΟΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ:

ΤΑ ΤΖΙΤΖΙΚΙΑ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ:

Κωνσταντίνος Μιχαηλίδης, Γεώργιος Παπαναστασίου

ΤΑΞΗ:

Α΄ Δημοτικού (Μαθητής με δυσκολίες στην ανάγνωση στο Τμήμα Ένταξης)

2. ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ:

Το σενάριο αφορά στην ενότητα 10 στη Γλώσσα Α΄ Δημοτικού (Δεύτερο τεύχος σελ. 77) Τα τζιτζίκια (ποίημα). Είναι συμβατό με το ΔΕΠΠΣ (ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ) και ΑΠΣ (ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ) του Δημοτικού αφού το σενάριο αφορά την ανάπτυξη ικανοτήτων των μαθητών της Α΄ τάξης.

Οι ικανότητες που εμπλέκονται είναι σχετικές με την αποκωδικοποίηση κειμένου, την επικοινωνία, την αλληλεπίδραση και την μουσική και αφορούν αντίστοιχα γνωστικά αντικείμενα της Γλώσσας, της Μελέτης Περιβάλλοντος, των ΤΠΕ και της Μουσικής.

Το γνωστικό αντικείμενο της γλώσσας καλύπτεται μέσα από τον προφορικό και τον γραπτό λόγο, τη φωνημική επίγνωση, τον βιωματικό λόγο, το λεξιλόγιο, τη γραμματική και τη διαχείριση της πληροφορίας.

Το γνωστικό αντικείμενο της Μελέτης Περιβάλλοντος καλύπτεται μέσα από την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον.

Η χρήση ΤΠΕ μπορεί να δώσει την ευχέρεια στο μαθητή να αναπτύξει αβίαστα τις ικανότητες που στοχεύει το σενάριο μέσα από την ηλεκτρονική επικοινωνία.

Τέλος η Μουσική ενδυναμώνει την ακρόαση και την αλληλεπίδραση με τη μελωδία, τον ρυθμό και την αρμονία που συνδέονται άμεσα με τον προφορικό λόγο και τη μη λεκτική γλωσσική ικανότητα.

3. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ:

Ως προς τη μαθησιακή διαδικασία να προσέχει τον εκπαιδευτικό, να ακούει και να κατανοεί οδηγίες που του δίνονται, να εμφανίζει διάθεση για επικοινωνία, να κατανοεί προφορικές και γραπτές οδηγίες.

Ως προς το διδακτικό αντικείμενο της Γλώσσας να έχει έρθει σε επαφή με τη λογοτεχνία και τα διάφορα κειμενικά είδη.

Ως προς το διδακτικό αντικείμενο της Μελέτης Περιβάλλοντος να έχει επίγνωση των εννοιών που πραγματεύεται το ποίημα.

Ως προς τις ΤΠΕ να κατέχει απλές δεξιότητες χειρισμού Η/Υ.

---

4. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Βασικός στόχος του σεναρίου είναι η αποκωδικοποίηση του κειμένου με σκοπό την καλύτερη φωνολογική επίγνωση και την ανάγνωσή του και την περαιτέρω καλλιέργεια της γλώσσας του.

A. Ως προς το Γνωστικό Αντικείμενο

Ο μαθητής θα μάθει να:

- ακροάται το ποίημα
- διατυπώνει ερωτήματα
- εξηγεί και να επιχειρηματολογεί από την εμπειρία του με ακρίβεια και αυτοπεποίθηση
- χρησιμοποιεί ολοένα αυξανόμενο λεξιλόγιο
- ανακοινώνει προσωπικές εμπειρίες, σκέψεις, επιθυμίες, σχέδια, προγράμματα, το νόημα του ποιήματος

B. Ως προς τη Χρήση Νέων Τεχνολογιών

Ο μαθητής θα μάθει να:

- χρησιμοποιεί το λογισμικό NVDA στο laptop προκειμένου να ακούσει το ποίημα και να το επεξεργαστεί / αποκωδικοποιήσει στο δικό του χρόνο και ρυθμό
- ακούει το μελοποιημένο ποίημα στο laptop
- βιώνει τις εναλλαγές του μουσικού μοτίβου και της μελωδίας των στίχων χρησιμοποιώντας τα πλήκτρα για να πάει «μπρος» και «πίσω» στις στροφές του ποιήματος

Γ. Ως προς τη Μαθησιακή Διαδικασία

Ο μαθητής θα μάθει να:

- αντιλαμβάνεται τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής
- αναπτύσσει φωνημική επίγνωση
- ταυτίζει συλλαβές και φθόγγους με τα γραπτά τους σύμβολα,
- αναλύει και ανασυνθέτει συλλαβές, λέξεις και φράσεις
- διαβάζει λέξεις και απλές φράσεις
- διαβάζει και κατανοεί απλό, μικρό κείμενο.
- διαβάζει σιωπηρά, μεγαλόφωνα και εκφραστικά.
- υιοθετεί κάθε φορά τον τρόπο και το ρυθμό ανάγνωσης που υπαγορεύεται από την περίπτωση
- εξοικειώνεται διαισθητικά με τον ιδιωματικό και ποιητικό λόγο

---

5. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Laptop, Φυλλομετρητής Chrome, Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία, YouTube, NVDA, ευρυζωνική σύνδεση

Στο Laptop έχουν εγκατασταθεί τα παρακάτω λογισμικά:

Ένας φυλλομετρητής διαδικτύου (π.χ. Google Chrome) που θα λειτουργήσει ως υπερμέσο – πολυμέσο με εικόνα και ήχο για να υποστηρίξει τη διδασκαλία του μαθήματος σε διάφορα στάδια του σεναρίου. (<https://www.google.com/intl/el/chrome/>)

Το Λογισμικό Ανάγνωσης Οθόνης (Screen Reader) NVDA Access με το οποίο ο μαθητής μπορεί να έχει πρόσβαση στον υπολογιστή μέσω της ακρόασης (προσαρμογή υψηλής τεχνολογίας).(<https://www.nvaccess.org/>) Με τον τρόπο αυτό μπορεί να ακούει το ποίημα ανεξάρτητα από τον δάσκαλο και να επιλέγει λέξεις που τον δυσκολεύουν στην ανάγνωση.

Στο αποθετήριο ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ που βρίσκονται τα Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία θα μπορέσει να παίξει με ασκήσεις φωνολογικού τύπου που είναι ενταγμένες στην ενότητα του μαθήματος και είναι φτιαγμένες από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ).

(<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-A110/717/4750,21393/>)

Στο αποθετήριο του youtube θα μπορέσει να ακούσει μελοποιημένο το ποίημα ΤΑ ΤΖΙΤΖΙΚΙΑ (μουσική Λίνος Κόκοτος, τραγούδι Μιχάλης Βιολάρης και χορωδία)

(<https://www.youtube.com/watch?v=Zf4l-0dsyq8&list=PLw3Mt4FUg5YQTvrFV63Ss5zWsb0asJIK1https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DZf4l-0dsyq8&list=PLw3Mt4FUg5YQTvrFV63Ss5zWsb0asJIK1>)

6. ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

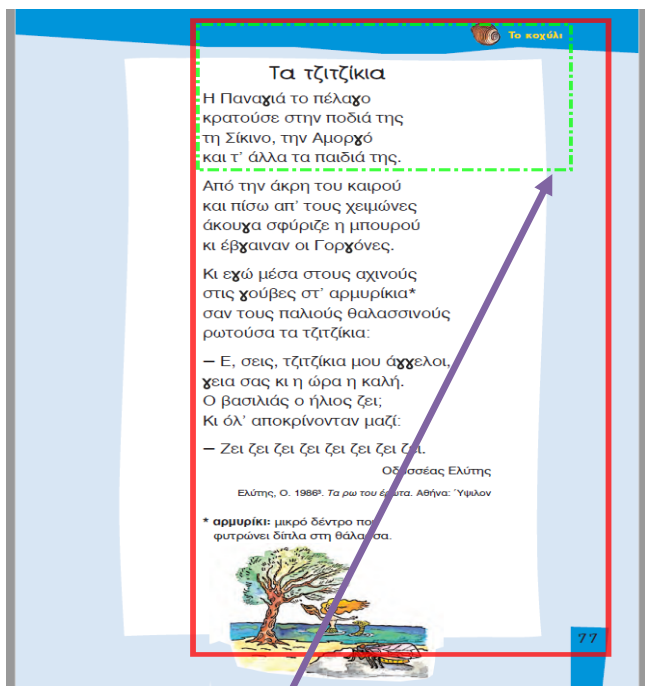
3 διδακτικές ώρες

7. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Η ικανότητα κατανόησης του περιεχομένου ενός γραπτού κειμένου μέσω της ανάγνωσης είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ικανότητα της φωνημικής επίγνωσης του μαθητή και του λεξιλογίου που αυτός διαθέτει. Το λεξιλόγιο παρουσιάζει μεγάλη συνάφεια με την ικανότητα κατανόησης τόσο του προφορικού όσο και του γραπτού λόγου (Perfetti & Hart, 2002). Όσο η φωνολογική ενημερότητα και το διαθέσιμο λεξιλόγιο έχουν ελλείμματα τόσο μικρότερη είναι και η ταχύτητα ανάγνωσης με αποτέλεσμα ο μαθητής να χάνει την αυτοπεποίθησή του για να συνεχίσει την προσπάθεια (Martinussen & Tannock 2006). Ένας άλλος λόγος που μπορεί να δυσκολέψει την ανάγνωση είναι ο ίδιος ο ποιητικός λόγος και ποιητική έκφραση που καλείται ο μαθητής να αποκωδικοποιήσει όταν έρχεται αντιμέτωπος με ένα ποίημα. Ο ποιητικός λόγος έχει ελάχιστη αντιστοιχία με τα γραπτά κείμενα της γλώσσας και ακόμα περισσότερο με τον

καθημερινό προφορικό λόγο και έτσι ο μαθητής έχει ένα πρόσθετο γλωσσολογικό φορτίο να αντιμετωπίσει πέρα από τις δυσκολίες του στην ανάγνωση.

Πρωταρχική σημασία στην κατανόηση κατέχει η σημασιολογική ερμηνεία των λέξεων και των εννοιών του ποιήματος μέσω της ανάγνωσης και του προσληπτικού λεξιλογίου του μαθητή. Στο σημείο αυτό με το λογισμικό NVDA screen reader επιχειρούμε να δώσουμε την ευχέρεια στον μαθητή να έχει πρόσβαση σε λέξεις του ποιήματος ή σε όλο το ποίημα συνολικά ώστε να ξεπεράσει το αρχικό άγχος της ανάγνωσης. (εικ.1)

Εικόνα 1 Επισκόπηση του κειμένου που διαβάζει ο αναγνώστης οθόνης

Επίσης σημαντικό ρόλο στην κατανόηση παίζουν και οι εικονικές και πραγματολογικές αναπαραστάσεις που προσδίδει στο ποίημα η εικονογράφηση του (η εικαστική απόδοση στο βιβλίο γίνεται από την εικαστικό Λήδα Βαρβαρούση). Στο σημείο αυτό μπορεί να γίνει μετασχολιασμός του εικονογραφήματος που συνοδεύει το ποίημα με σκοπό την εικαστική προσέγγιση και κατανόηση.

Ένας άλλος τρόπος ανάπτυξης της γλωσσικής κατανόησης αποτελούν και οι διεργασίες αντίληψης χαρακτηριστικών της μελοποιημένης έκδοσης του ποιήματος(εικ.2).

Εικόνα 2 (μουσική Λίνος Κόκοτος, τραγούδι Μιχάλης Βιολάρης)

Η μελωδία, ο ρυθμός και η αρμονία είναι χαρακτηριστικά που έχουν σημαντική αλληλοεπικάλυψη με αντίστοιχες διεργασίες του προφορικού λόγου και συνδέονται με τη γλωσσική ικανότητα και κατανόηση (Overy et al. 2003, Patel 2003).

Σημαντική παράμετρος των νοητικών λειτουργιών είναι η μνήμη εργασίας η οποία είναι καλά τεκμηριωμένη σε παιδιά με γλωσσικά ελλείμματα, επηρεάζει τη γλωσσική επεξεργασία και κατανόηση και συνεπώς την επικοινωνία και την έκφραση (Martinussen & Tannock 2006). Οι δυσκολίες στη μνήμη εργασίας μπορεί να βελτιωθούν με ασκήσεις επανάληψης αλληλουχίας γραμμάτων όπως είναι η αντιγραφή λέξεων από τον πίνακα αφήνοντας το μαθητή να ρίξει μια μόνο ματιά. Για την αντιμετώπιση μπορούμε να εντάξουμε ασκήσεις παίζοντας στον πίνακα μαρκαδόρου του ΤΕ. Λέμε στο μαθητή να αντιγράψει στο τετράδιό του μια λέξη που βλέπει γραμμένη στον πίνακα και είναι παρμένη μέσα από το ποίημα, κοιτώντας την όμως μια μόνο φορά. Και αντίστροφα λέμε στον μαθητή να γράψει στον πίνακα μια λέξη από το ποίημα που διάβασε βλέποντάς την όμως μια μόνο φορά. Έτσι εξασκείται ταυτόχρονα η μνήμη εργασίας και η φωνημική του επίγνωση. Μπορούμε επίσης να εντάξουμε και ασκήσεις από το αποθετήριο του Φωτόδεντρου στο χώρο που είναι «ανεβασμένα» τα εμπλουτισμένα διαδραστικά σχολικά βιβλία της Α΄ τάξης. Στην ενότητα 10 του παραπάνω αποθετηρίου στην Α΄ τάξη, στο μάθημα της γλώσσας υπάρχουν ασκήσεις που εκπαιδεύουν τόσο τη μνήμη εργασίας όσο και την φωνολογική ενημερότητα με σημεία στίξης(εικ.3) και εισαγωγή κεφαλαίων γραμμάτων (εικ. 4).

3. Το αερόστατο με τα ζώα έφτασε πάνω από την παραλία.
 Η χίτα σημειώνει στο σημειωματάριό της ότι βλέπει.
 Βάλε κόμμα (,) όπου χρειάζεται και διάβασε.

Βλέπω τα βράχια την άμμο ένα μικρό νησί
 τους γλάρους μια βάρκα και τον Μολύβιο.

Η άσκηση 3 του Τετραδίου Εργασιών (σελ. 77)

Βάλε κόμμα (,) και τελεία (.) όπου χρειάζεται.
 Θα μάθετε πώς πέρασε ο Μολύβιος στην παραλία.

Στην παραλία είδα τη χελώνα, τα χελωνάκια, έναν
 αστερία και μια αχιβάδα. Η Μαρίνα, ο Άρης,
 ο Σαμπέρ, η Ιωάννα, ο Ορφέας κολυμπούσαν στη
 θάλασσα. Εγώ έπαιζα στην άμμο με το κουβαδάκι, το
 φτυάρι και το καραβάκι και το καπέλο του Άρη. Ήταν
 πολύ ωραία μέρα.

Συνέχισε...

i

Εικόνα 3

Γράψε με κεφαλαία γράμματα με τη σειρά τις πινακίδες της παραλίας

ΜΗΝ ΠΕΤΑΤΕ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΗΝ

Το παρόν αποτελεί μέρος του ψηφιακού εκπαιδευτικού των σχολικών βιβλίων ("Ψηφιακό Σχολείο") και διατίθεται μόνο για εκπαιδευτική χρήση και στο πλαίσιο για το οποίο διαμορφώθηκε.

Εικόνα 4

8. ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟ ΥΛΙΚΟ ΤΩΝ ΚΣΕ

Απαιτούνται οι βασικές δεξιότητες των ΤΠΕ (α' επίπεδο) και η αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στην διδακτική πράξη (Β1 επίπεδο).

9. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα γίνεται στο τμήμα ένταξης με εξατομικευμένη διδασκαλία σε τραπεζοθρανίο χρησιμοποιώντας το βιβλίο του μαθητή, πίνακα μαρκαδόρου, laptop με ευρυζωνική σύνδεση στο internet.

Ο δάσκαλος έχει το πλεονέκτημα να διαφοροποιήσει χωρίς εκπτώσεις τη διδασκαλία του και να αξιοποιήσει την «έναν προς έναν» προσέγγιση του μαθητή και την βοήθεια του παρατηρητή / συντονιστή συναδέλφου που συμμετέχει ισότιμα στην ομάδα. Οι τρεις μας συνεργαζόμαστε σε ένα πλαίσιο αποδοχής της διαφορετικότητας και της αποδοχής του λάθους στη βάση της Παιδαγωγικής της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών.

Ο παρατηρητής συνάδελφος συνεργάζεται και καταγράφει τις παρατηρήσεις του και στη συνέχεια τις αναλύει με τον εκπαιδευτικό που κάνει μάθημα με σκοπό την καλύτερη επίτευξη των διδακτικών στόχων.

Εστιάζει στις δυσκολίες που παρουσιάζει στη μάθηση ο μαθητής, στο πως μπορεί καλύτερα να αποκτήσει νέες γνώσεις και δεξιότητες και στην ποιοτική βελτίωση των προηγούμενων.

Είναι κριτικός και μετασχηματιστικός. Βοηθά στον αναστοχασμό της διδασκαλίας σε μικρότερες ή μεγαλύτερες αλλαγές σε σχέση με τις αρχικές δραστηριότητες, που οδηγούν σε επανασχεδιασμό με αλλαγές στη μορφή και το περιεχόμενό τους. Γίνεται διαμεσολαβητής και διευκολύνει τη μάθηση ανάλογα με τις ανάγκες του μαθητή. Παρακολουθεί, παρακινεί και προτρέπει τον μαθητή να ολοκληρώσει τη δραστηριότητά του.

10. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Θεωρητική προσέγγιση

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία εισάγει το πρότυπο της «ολιστικής προσέγγισης και την αλλαγή του παραδοσιακού διδακτικού μοντέλου με τη χρήση σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων. Δημιουργούνται έτσι οι συνθήκες για τον εμπλουτισμό της αντίληψης των μαθητών για τον κόσμο, την κατανόηση της διαφορετικότητας και την ανάπτυξη της ανεκτικότητας.

Τα τελευταία χρόνια οι συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις για τη γνώση και τη μάθηση δεν είναι πλέον στο προσκήνιο, αλλά έχουν παραχωρήσει τη θέση τους σε εποικοδομητικού και κοινωνικοπολιτισμικού τύπου προσεγγίσεις, όπου το πρωτεύον είναι η μάθηση ως δραστηριότητα του μαθητή και όχι η διδασκαλία ως δραστηριότητα του εκπαιδευτικού. Οι έννοιες οικοδομούνται προοδευτικά από τον ίδιο τον μαθητή και δεν παρουσιάζονται έτοιμες από τον δάσκαλο. Ο διδακτικός χρόνος αξιοποιείται προς όφελος του μαθητή μέσω της έκφρασης, της επικοινωνίας, της διερεύνησης και της κριτικής σκέψης αποδεχόμενοι τα λάθη μας τα οποία μας βοηθούν να μάθουμε.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Η μέθοδος που ακολουθείται στο ΤΕ είναι η άμεση και εξατομικευμένη διδασκαλία. Άλλες φορές είναι καθοδηγούμενη από συμπεριφοριστικού τύπου παραδοσιακή διδασκαλία και άλλες φορές από διερευνητική και εποικοδομιστική προσέγγιση. Στη δεύτερη περίπτωση ο μαθητής συμμετέχει ενεργά με πολυαισθητηριακό τρόπο και τον προσωπικό του ρυθμό. Ο μαθητής δεν φοβάται να κάνει λάθος γιατί δεν έχει άλλους συμμαθητές δίπλα του να τον ελέγξουν και να τον φέρουν σε δύσκολη θέση. Ο εκπαιδευτικός που βρίσκεται μαζί του στο ΤΕ είναι για να τον ενθαρρύνει και όχι να τον κρίνει ή να τον συγκρίνει. Σύγκριση που είναι αναπόφευκτη αν και όχι σκόπιμη στην τάξη του μαθητή ανάμεσα σε όλους τους συμμαθητές

Διδακτική προσέγγιση με ΤΠΕ

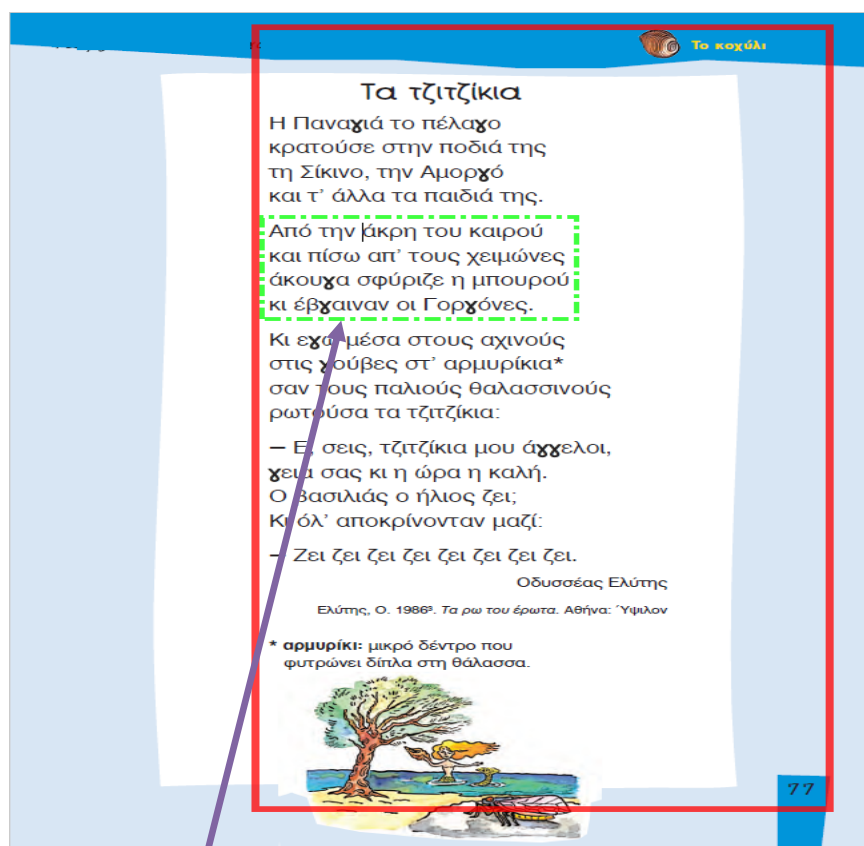
Η χρήση ΤΠΕ προσδίδει μια πολυαισθητηριακή και πολυτροπική επεξεργασία της πληροφορίας αλλά και πρόσκτησης της γνώσης. Ο μαθητής έχει ήδη σε μεγάλο βαθμό αποκτήσει ευχέρεια στη χρήση των ψηφιακών συσκευών είτε μέσα από το οικογενειακό του

περιβάλλον είτε από το μάθημα της πληροφορικής στο σχολείο. Έχοντας την εμπειρία του χειρισμού του Η/Υ, του tablet, της κονσόλας ψηφιακών παιχνιδιών, του κινητού ή του laptop από τον οικογενειακό ή σχολικό περίγυρο έρχεται με αυτοπεποίθηση στο ΤΕ και σύμμαχο τον χρόνο να αυτενεργήσει. Εύκολα πείθεται λοιπόν να συμμετάσχει σε δοκιμασίες ασκήσεων που περιλαμβάνουν ΤΠΕ και ας είναι και συμπεριφοριστικής προσέγγισης. Πόσο μάλλον αν είναι ανακαλυπτικές και εποικοδομιστικές.

11. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

1^η διδακτική ώρα

Διαβάζουμε το ποίημα «Τα τζιτζίκια» μια φορά στο μαθητή. Στη συνέχεια ανοίγουμε το NVDA και του δίνουμε τη δυνατότητα με το ποντίκι να επιλέγει μια λέξη, ένα στίχο ή μια στροφή ανάλογα με τη ρύθμιση που έχουμε κάνει. Ο μαθητής μπορεί να περιηγείται με το ποντίκι διερευνητικά στο ποίημα πηγαίνοντας από λέξη σε λέξη, από στίχο σε στίχο και από στροφή σε στροφή ακούγοντας από τον αναγνώστη οθόνης αυτό που θέλει (εικ. 1, εικ. 5). Με την άσκηση αυτή δίνουμε τη δυνατότητα στο μαθητή να γνωρίσει στο δικό του χρόνο και ρυθμό το ποίημα που έχει μπροστά του, χωρίς εξωτερική παρέμβαση από εμάς.

Εικόνα 5 Επισκόπηση του κειμένου που διαβάζει ο αναγνώστης οθόνης

Στη συνέχεια δοκιμάζει την ανάγνωση του ποιήματος και ο ίδιος ο μαθητής. Εκτός των άλλων στοχεύουμε να αναπτύξει την φωνολογική του ενημερότητα και να υιοθετήσει ένα ρυθμό ανάγνωσης που υπαγορεύεται από την περίσταση. Ο μαθητής τότε διατυπώνει ερωτήματα, Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β' Επιπέδου Τ.Π.Ε. στα ΠΑ.Κ.Ε. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΙΟΥΛΙΟΣ 2019

επιχειρηματολογεί σχετικά με τον τρόπο ανάγνωσης του ηλεκτρονικού αναγνώστη και του δίνουμε την ευκαιρία να δώσει τον δικό του ρυθμό «διορθώνοντας» τη χροιά και το ρυθμό του «αναγνώστη οθόνης».

Δίνουμε το Φύλλο εργασίας 1

2^η διδακτική ώρα

Ζητούμε από το μαθητή να διαβάσει μια φορά το ποίημα χωρίς τη δική μας παρέμβαση. Στη συνέχεια του ζητούμε να χρωματίσει στο βιβλίο του με το πράσινο υπογραμμιστικό όλα τα κόμματα του ποιήματος και με κόκκινο όλες τις τελείες. Αν κατά λάθος χρωματίσει με πράσινο και την απόστροφο που μοιάζει με το κόμμα του δίνουμε ένα ροζ χρώμα για να βρει και τις αποστροφούς. Στην συνέχεια μπορούμε να του δώσουμε ένα άλλο χρώμα για να εντοπίσει την άνω-κάτω τελεία και ένα άλλο για το ερωτηματικό (εικ. 6)

το κομμάτι

Τα τζιτζίκια

Η Παναχιά το πέλαγο
κρατούσε στην ποδιά της
τη Σίκινο, την Αμορχό
και τ' άλλα τα παιδιά της.

Από την άκρη του καιρού
και πίσω απ' τους χειμώνες
άκουχα σφύριζε η μπουρού
κι έβγαιναν οι Γοργόνες.

Κι εχώ μέσα στους αχινούς
στις χούβες στ' αρμυρίκια*
σαν τους παλιούς θαλασσιούς
ρωτούσα τα τζιτζίκια:

– Είστε τζιτζίκια μου άγγελοι
χρεια σας κι η ώρα η καλή.
Ο βασιλιάς ο ήλιος ζει.
Κι όλ' αποκρίνονταν μαζί:

– Ζει ζει ζει ζει ζει ζει ζει.

Οδυσσέας Ελύτης

Ελύτης, Ο. 1986⁹. *Τα ρω του έρωτα*. Αθήνα: Ύψιλον

* **αρμυρίκι**: μικρό δέντρο που
φυτρώνει δίπλα στη θάλασσα.

77

Εικόνα 6

Δίνουμε Φύλλο εργασίας 2

Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β' Επιπέδου Τ.Π.Ε. στα ΠΑ.Κ.Ε. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΙΟΥΛΙΟΣ 2019

3^η διδακτική ώρα

Στην ώρα αυτή κάνουμε προσέγγιση στον ιδιαίτερο ρυθμό του ποιήματος με τις λέξεις και τις ομοιοκαταληξίες που χρησιμοποιεί ο ποιητής. Δίνουμε στο μαθητή να υπογραμμίσει με διαφορετικό χρώμα κάθε φορά τις λέξεις που ομοιοκαταληκτούν (εικ. 7). Κάνουμε λόγο για τη μουσική και τους ήχους που μπορεί να ακούσει κάποιος από τις λέξεις του ποιήματος «παιδιά», «χειμώνες», «μπουρού», «αρμυρίκια», «τζιτζίκια».

Το κογύλι

Τα τζιτζίκια

Η Παναχιά το πέλαγο
κρατούσε στην **ποδιά της**
τη Σίκινο, την Αμορχό
και τ' άλλα τα **παιδιά της**.

Από την άκρη του **καιρού**
και πίσω απ' τους **χειμώνες**
άκουχα σφύριζε η **μπουρού**
κι έβγαιναν οι **Γοργόνες**.

Κι εχώ μέσα στους **αχινούς**
στις χούβες στ' **αρμυρίκια***
σαν τους παλιούς **θαλασσιनों**
ρωτούσα τα **τζιτζίκια**.

– Ε, σεις, τζιτζίκια μου **άγγελοι**,
χειρά σας κι η ώρα η **καλή**.
Ο βασιλιάς ο ήλιος **ζει**,
Κι όλ' αποκρίνονταν **μαζί**.

– Ζει ζει ζει ζει ζει ζει **ζει**.

Οδυσσεάς Ελύτης

Ελύτης, Ο. 1988⁹. *Τα ρω του έρωτα*. Αθήνα: Ύψιλον

* **αρμυρίκι**: μικρό δέντρο που φυτρώνει δίπλα στη θάλασσα.

77

Εικόνα 7

Δίνουμε το Φύλλο εργασίας 3

12. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1

Ζητάμε από το μαθητή να χρωματίσει με το **πράσινο** υπογραμμιστικό τη λέξη «τζιτζίκια» όσες φορές επαναλαμβάνεται στο ποίημα και να την γράψει στον πίνακα. Ζητάμε να τη συλλαβίσει χωρίς να τη βλέπει, να μας πει πού τονίζεται, να πει ένα-ένα τα γράμματα της λέξης. Κάνουμε παιχνίδια φωνολογικής επίγνωσης με τα γράμματα ζητώντας να μας πει αν η λέξη που έγραψε (τζιτζίκια) έχει «κ», «σ», «ρ», «λ», «μ», «ζ», «χ», «τ», «ο», «ι», «ε», «α». Μετά του ζητούμε να χρωματίσει με το **πορτοκαλί** υπογραμμιστικό τη λέξη «μπουρού» και να τη γράψει στον πίνακα. Προχωρούμε σε παιχνίδια συλλαβισμού και φωνολογικής επίγνωσης όπως

προηγούμενως. Τέλος ζητάμε να χρωματίσει με το **ροζ** υπογραμμιστικό τη λέξη «Αμοργό» και συνεχίζουμε όπως κάναμε και με τις άλλες δυο λέξεις (εικ. 8).

 Το κοχύλι

Τα τζιτζίκια

Η Παναγιά το πέλαγο
κρατούσε στην ποδιά της
τη Σίκινο, την **Αμοργό**
και τ' άλλα τα παιδιά της.

Από την άκρη του καιρού
και πίσω απ' τους χειμώνες
άκουγα σφύριζε η **μπουρού**
κι έβγαιναν οι Γοργόνες.

Κι εγώ μέσα στους αχινούς
στις χούβες στ' αρμυρίκια*
σαν τους παλιούς θαλασσιούς
ρωτούσα τα **τζιτζίκια**:

– Ε, σεις, **τζιτζίκια** μου άγγελοι,
χειά σας κι η ώρα η καλή.
Ο βασιλιάς ο ήλιος ζει;
Κι όλ' αποκρίνονταν μαζί:

– Ζει ζει ζει ζει ζει ζει ζει.

Οδυσσέας Ελύτης

Ελύτης, Ο. 1986⁹. *Τα ρω του έρωτα*. Αθήνα: Ύψιλον

* **αρμυρίκι**: μικρό δέντρο που
φυτρώνει δίπλα στη θάλασσα.

77

Εικόνα 8

Φύλλο εργασίας 2

Ανοίγουμε στο αποθετήριο ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ στη θέση που βρίσκονται τα Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία για να μπορέσει να παίξει με ασκήσεις φωνολογικού τύπου που είναι ενταγμένες στην ενότητα του μαθήματος και είναι φτιαγμένες από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ).

(<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-A110/717/4750,21393/>) (εικ. 9, 10)

3. Το αερόστατο με τα ζώα έφτασε πάνω από την παραλία.
Η χίτα σημειώνει στο σημειωματάριό της ότι βλέπει.
Βάλε κόμμα (,) όπου χρειάζεται και διάβασε.

Βλέπω τα βράχια την άμμο ένα μικρό νησί
τους γλάρους μια βάρκα και τον Μολύβιο.

Η άσκηση 3 του Τετραδίου Εργασιών (σελ. 77)

Βάλε κόμμα (,) και τελεία (.) όπου χρειάζεται.
Θα μάθεις πώς πέρασε ο Μολύβιος στην παραλία.

Στην παραλία είδα τη χελώνα, τα χελωνάκια, έναν
αστερία και μια αχιβάδα. Η Μαρίνα, ο Άρης,
ο Σαμπέρ, η Ιωάννα, ο Ορφέας κολυμπούσαν στη
θάλασσα. Εγώ έπαιζα στην άμμο με το κουβαδάκι, το
φτυάρι και το καραβάκι. **Μπράβο, σωστά!** και το καπέλο του Άρη. Ήταν
πολύ ωραία μέρα.

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό, που απαντάει στα ερωτήματα των σχολικών βιβλίων (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια μόρφωση) για εκπαιδευτική χρήση και στο πλαίσιο για το οποίο δημιουργήθηκε.

Εικόνα 9

Γράψε με κεφαλαία γράμματα με τη σειρά τις πινακίδες της παραλίας

ΜΗΝ ΠΕΤΑΤΕ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ

ΜΗΝ ΒΑΖΕΤΕ ΔΥΝΑΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΑΘΑΡΗ

Μπράβο, σωστά!

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό, που απαντάει στα ερωτήματα των σχολικών βιβλίων (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια μόρφωση) για εκπαιδευτική χρήση και στο πλαίσιο για το οποίο δημιουργήθηκε.

Εικόνα 10

Φύλλο εργασίας 3

Ανοίγουμε στο αποθετήριο του youtube την παρακάτω σελίδα για να μπορέσει να ακούσει μελοποιημένο το ποίημα ΤΑ ΤΖΙΤΖΙΚΙΑ (μουσική Λίνος Κόκοτος, τραγούδι Μιχάλης Βιολάρης και χορωδία) (<https://www.youtube.com/watch?v=Zf4l-0dsyq8&list=PLw3Mt4FUg5YQTvrFV63Ss5zWsb0asJIK1https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DZf4l-0dsyq8&list=PLw3Mt4FUg5YQTvrFV63Ss5zWsb0asJIK1>

[0dsyq8&list=PLw3Mt4FUg5YQTvrFV63Ss5zWsb0asJIK1https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DZf4l-0dsyq8&list=PLw3Mt4FUg5YQTvrFV63Ss5zWsb0asJIK1](https://www.youtube.com/watch?v=Zf4l-0dsyq8&list=PLw3Mt4FUg5YQTvrFV63Ss5zWsb0asJIK1https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DZf4l-0dsyq8&list=PLw3Mt4FUg5YQTvrFV63Ss5zWsb0asJIK1)

Παράλληλα με το βιβλίο ανοιχτό στην σελίδα του ποιήματος παρακολουθεί στίχο-στίχο το τραγούδι που ακούγεται και προσπαθεί να το συνοδεύσει διαβάζοντάς το ψιθυριστά.

---

13. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

Σύμφωνα με το ΑΠΣ της Γλώσσας Α΄ Δημοτικού «για τη διδασκαλία της πρώτης ανάγνωσης μπορούν να αξιοποιούνται και στοιχεία άλλων προσεγγίσεων, όπως είναι η ολιστική μέθοδος και η αναδυόμενη γραφή, συμπληρωματικά και κατά περίπτωση. Η κύρια όμως προσέγγιση, που προσιδιάζει και στη φύση της ελληνικής γραφής, είναι η στηριγμένη στη γραφοφωνημική αντιστοιχία με αναλυτική και συνθετική μορφή», όπως υλοποιήθηκε και το παρόν σενάριο.

Με την άτυπη «διαγνωστική αξιολόγηση» (λόγω έλλειψης επίσημης διάγνωσης από δημόσιο φορέα αξιολόγησης) που έγινε στον μαθητή στην αρχή της σχολικής χρονιάς διαπιστώθηκαν οι ελλείψεις και οι ανάγκες του στο φάσμα των μαθησιακών δυσκολιών με κύρια ένδειξη τη δυσκολία στη φωνολογική ενημερότητα.

Σχεδιάσαμε εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και καθορίστηκε το πλαίσιο και το είδος των δραστηριοτήτων που ταιριάζουν στις ανάγκες του συγκεκριμένου μαθητή. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικές προσαρμογές ως προς τη διδασκαλία και την αξιολόγηση: Ταυτόχρονη χρήση έντυπου και ηχογραφημένου βιβλίου, ενθαρρύνουμε τη χρήση χρωματιστών υπογραμμιστών, ενθαρρύνουμε τη χρήση οργανωτών οπτικών και γραφικών, υποστηρίζουμε τη χρήση ψηφιακού αναγνώστη, χρησιμοποιούμε μεγαλύτερες από τις συνήθειες γραμματοσειρές (Τζιβινίκου 2015, DO IT 2014)

Με τη «διαμορφωτική αξιολόγηση» μέσα από τη συνεχή και καθημερινή παρέμβαση σχεδιάσαμε την βελτίωση της διαδικασίας για την επίτευξη των διδακτικών στόχων.

Με την «Τελική αξιολόγηση» αποτιμήσαμε το αποτέλεσμα της διδακτικής διαδικασίας που ακολουθήσαμε αλλά και της προσωπικής προσπάθειας του μαθητή σε σύγκριση με το προηγούμενο επίπεδο δεξιοτήτων του.

Από την άλλη, τα σχόλια, οι ερωτήσεις και οι απορίες του μαθητή, στην εξέλιξη του σεναρίου μας κατέδειξαν στο κατά πόσο έγιναν κατανοητά και προσβάσιμα τα όσα δίδαχθηκαν. Έγινε συζήτηση με το μαθητή για το τι του άρεσε ή δεν του άρεσε και σε ποια σημεία δυσκολεύτηκε. Ο μαθητής φάνηκε ότι απόλαυσε το «νέο» τρόπο προσέγγισης και εξέλιξης της διδασκαλίας του μαθήματος με τη βοήθεια των ΤΠΕ και τις τρεις διδακτικές ώρες.

Είναι σημαντικό για τους μαθητές κατά την προσπάθειά τους να κατακτήσουν τη νέα γνώση, αυτό να γίνεται ευχάριστα επιλέγοντας λογισμικά που να έχουν έναν παιγνιώδη χαρακτήρα, καθώς έτσι θα υπάρχει μεγαλύτερη συμμετοχή και αποτελεσματικότητα στη μάθηση.

Επίσης, μέσω της παρατήρησης του 2^{ου} εκπαιδευτικού καταγράφηκαν δυσκολίες ως προς τη χρήση των ΤΠΕ. Η παρατήρηση εστιάστηκε αφενός στην ευχέρεια χρήσης του ηλεκτρονικού υπολογιστή και αφετέρου στο βαθμό προσβασιμότητας των εφαρμογών που χρησιμοποιήθηκαν.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Το εκπαιδευτικό σενάριο μπορεί να υλοποιηθεί και σε ενταξιακό σχολικό περιβάλλον μέσα από τη συνεκπαίδευση στη γενική τάξη. Αυτό είναι δυνατό να επιτευχθεί με ελάσσονες προσαρμογές- διευκολύνσεις και μικρές τροποποιήσεις της τεχνολογίας για να είναι εφικτή η χρήση των λογισμικών και μέσα στην τάξη κατά τη διάρκεια του μαθήματος (για παράδειγμα η χρήση των ακουστικών όταν “παίζει” το NVDA ή το τραγούδι στο youtube) .

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

1. Υλοποιήθηκε το σενάριο σύμφωνα με το σχεδιασμό και τους στόχους του;

Η διδασκαλία πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2019 και ήταν εντός του αρχικού σχεδιασμού και των στόχων που περιγράφηκαν αρχικά.

2. Προκάλεσε το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων;

Από τα σχόλια του μαθητή κατά την διάρκεια και μετά τις τρεις ώρες της διδασκαλίας, φάνηκε ότι προκάλεσε το ενδιαφέρον του. Του δόθηκε η ευκαιρία να αποκωδικοποιήσει το ποίημα και να το διαβάσει με μεγαλύτερη ευχέρεια.

3. Συμμετείχαν οι εκπαιδευόμενοι ενεργητικά στη διδακτική διαδικασία;

Ο μαθητής συμμετείχε ενεργητικά στην όλη διαδικασία. Χρησιμοποίησε το λογισμικό αρκετές φορές, πειραματίστηκε με αυτό και άκουσε το τραγούδι ξανά και ξανά για να προσλάβει τις πληροφορίες που του ζητήθηκαν.

4. Ποιες δυσκολίες παρουσιάστηκαν;

Η γλώσσα ως διδακτικό αντικείμενο αποτελεί πηγή άγχους για τους μαθητές με δυσκολίες στην ανάγνωση και παράλληλα μια πρόκληση για τον εκπαιδευτικό. Η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι ο εκπαιδευτικός καλείται να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες στο εκπαιδευτικό περιβάλλον του τμήματος έτσι ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες όλων των μαθητών. Δηλαδή ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός να έχει γίνει σύμφωνα με τις αρχές του καθολικού σχεδιασμού για να μπορούν όλοι οι μαθητές να έχουν πρόσβαση στις απαιτήσεις του μαθήματος.

5. Αν σχεδιάζατε πάλι το σενάριο θα το αλλάζατε όλο ή επί μέρους στοιχεία του και ποια; Αιτιολογήστε και γράψτε τα αναλυτικά.

Ο χρόνος ήταν επαρκής για τις δραστηριότητες. Αν ξανασχεδιάζαμε το σενάριο θα αφιερώναμε επιπλέον χρόνο σε δραστηριότητες «παχνιδοποίησης» που διευκολύνουν την

ανάγνωση. Ο μαθητής μέσα από αυτές τις δραστηριότητες εξερευνά «δομολειτουργικά» το κείμενο, αναλύοντας και συνθέτοντάς το χωρίς την πίεση και το «άγχος του λάθους».

6. Σε τι σας ωφέλησε ως εκπαιδευτικό ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και ο αναστοχασμός στο σενάριο;

Η όλη διαδικασία ήταν μια πρόκληση, καθώς κληθήκαμε να σχεδιάσουμε και να υλοποιήσουμε ένα σενάριο το οποίο απευθυνόταν σε μαθητή με δυσκολία στην ανάγνωση. Σε ένα συμπεριληπτικό περιβάλλον ο κάθε εκπαιδευτικός πρέπει να λαμβάνει υπόψη του κατά το σχεδιασμό, τις εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των μαθητών, αλλά και να διαφοροποιεί το εκπαιδευτικό περιβάλλον και τη μεθοδολογία ώστε να μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι μαθητές.

Μέσω του παρατηρητή / συντονιστή εκπαιδευτικού, ο οποίος κατέγραφε τις παρατηρήσεις του κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας ήταν πιο εύκολο να εντοπιστούν τα πιθανά σημεία τα οποία χρειάζονταν βελτίωση.

ΠΗΓΕΣ

Γλώσσα Α΄ Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή 2^ο τεύχος)

Γλώσσα Α΄ Δημοτικού (Βιβλίο Δασκάλου)

[Γλώσσα Α΄ Δημοτικού \(Βιβλίο Μαθητή εμπλουτισμένο\)](#)

ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Ελληνικής γλώσσας για το Δημοτικό

ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Μελέτης Περιβάλλοντος

ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Μουσικής

ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Πληροφορικής

[Μαθησιακές Δυσκολίες Διδακτικές Παρεμβάσεις Σωτηρία Τζιβινίκου \(Τεύχος Α΄ και Τεύχος Β΄\), ΣΕΑΒ 2015](#)

Λογισμικό Ανίχνευσης Μαθησιακών Δυσκολιών και Αδυναμιών Περιγραφή Εργαλείου Χ.

Σκαλούμπακας, Α. Πρωτόπαπας

[Μιχάλης Βιολάρης& χορωδία Τα τζιτζίκια Youtube](#)

[NVDA](#)

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

DO-IT University of Washington (2014). Retrieved 2-7-2019 from

http://www.washington.edu/doit/Brochures/Academics/accomm_Id.html

-
- Martinussen, R., & Tannock, R. (2006). Working memory impairments in children with attention-deficit hyperactivity disorder with and without comorbid language learning disorders. *Journal of clinical and experimental neuropsychology*, 28(7), 1073-1094.
- Overy, K., Nicolson, R. I., Fawcett, A. J., & Clarke, E. F. (2003). Dyslexia and music: measuring musical timing skills. *Dyslexia*, 9(1), 18-36.
- Patel, A. D. (2003). Language, music, syntax and the brain. *Nature neuroscience*, 6(7), 674.
- Perfetti, C. A., Hart, L., Verhoeven, L., Carsten, E., & Reitsma, P. (2002). Precursors of functional literacy.